

دانشگاه صنعتی شاهرود
دانشکده مهندسی صنایع و مدیریت

حسابداری برای مدیران

مؤلفان:

دکتر سید مجتبی میرلوحی

(عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی شاهرود)

مجید سبزهء

یاسر کارگری

تابستان ۱۴۰۰

سرشناسه	میرلوحی، سیدمجتبی، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور	Mirlohi, Seyed Mojtaba حسابداری برای مدیران / مولفان سیدمجتبی میرلوحی، مجید سبزه، یاسر کارگری؛ ویراستار علمی محسن لطفی.
مشخصات نشر	شاهرود: دانشگاه صنعتی شاهرود، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۳۹ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-600-7153-71-0
وضعیت فهرست نویسی	فیا :
یادداشت	واژه‌نامه.
موضوع	حسابداری
موضوع	Accounting
شناسه افزوده	سبزه، مجید، ۱۳۷۱-
شناسه افزوده	کارگری، یاسر، ۱۳۵۸-
شناسه افزوده	لطفی، محسن، ۱۳۴۶- ویراستار
شناسه افزوده	دانشگاه صنعتی شاهرود
شناسه افزوده	Shahrood University
رده بندی کنگره	۵۶۵۵HF :
رده بندی دیویی	۶۵۷ :
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۳۵۶۷۳ :
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا :

نام کتاب : حسابداری برای مدیران

تالیف: دکتر سید مجتبی میرلوحی، مجید سبزه، یاسر کارگری

ویراستار علمی: دکتر محسن لطفی

ویراستار ادبی: صدیقه غلامیان

ناشر: دانشگاه صنعتی شاهرود

طراح جلد: ناهید مصلحی

نوبت چاپ: چاپ اول تابستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰،۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۵۳-۷۱-۰

چاپ و صحافی: چاپ دیجیتال توس

شاهرود - میدان هفت تیر دانشگاه صنعتی شاهرود کد پستی ۳۶۱۹۹۵۱۶۱ تلفن ۰۲۳۳۲۳۰۰۳۳۱ داخلی ۳۴۳۶

امور چاپ کتاب

فروش آنلاین کتاب: <http://shahroodut.ac.ir/fa/book>

فهرست

۱	پیشگفتار
۵	فصل اول : ساختار تنوریک حسابداری
۵	مقدمه
۶	۱. مدیریت یک شرکت در محیط تجاری امروز
۹	۲. مفاهیم اولیه حسابداری
۱۰	۳. مفروضات اصلی حسابداری
۱۲	۴. نقش دیپارتمان (بخش) مالی
۱۳	۴-۱. مالی
۱۳	۴-۲. حسابداری
۱۵	۵. اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری: قواعد گزارشگری مالی
۱۵	۶. قلمرو سیستم حسابداری
۱۷	۷. چه چیزی اطلاعات مالی (گزارشات) را مفید میسازد؟
۱۸	۸. موضوع اهمیت
۱۹	۹. مفهوم حسابداری نقدی و تعهدی
۲۱	۱۰. معادله اصلی حسابداری
۲۳	۱۱. حسابرسی
۲۴	۱۱-۱. فلسفه وجودی حسابرسی
۲۵	۱۱-۲. افراد حسابرِس و وظایف آنها
۲۵	۱۱-۳. انواع حسابرسی
۲۶	۱۱-۴. حسابرسی از لحاظ زمان انجام کار
۲۷	۱۱-۵. شیوه‌های رسیدگی
۲۷	۱۱-۶. فرم گزارش حسابرِس

فصل دوم: جریان اطلاعات در سیستم حسابداری..... ۳۱

مقدمه..... ۳۱

۱. ردیابی چرخه فعالیت یک شرکت..... ۳۴

۲. حسابداری همانند یک بازی فوتبال ضبط شده است..... ۳۶

۳. کدینگ حسابداری (سهولت ردیابی)..... ۴۰

۴. جریان اطلاعات در یک سیستم حسابداری..... ۴۱

۴-۱. وقوع یک تراکنش و تهیه اسناد مثبت..... ۴۲

۴-۲. درج در دفتر روزنامه..... ۴۲

۴-۳. درج در دفتر کل..... ۴۶

۴-۴. تهیه صورت‌های مالی..... ۴۹

فصل سوم : مقدمه‌ای بر مفاهیم حسابداری مالی..... ۵۷

مقدمه..... ۵۷

۱. مقدمه‌ای بر بستن حسابها..... ۵۸

۲. ثبت‌های تعدیلی..... ۵۹

۳. حسابداری واحدهای بازرگانی..... ۶۰

۳-۱. ثبت حسابداری خرید و فروش کالا..... ۶۱

۳-۲. محاسبه بهای تمام شده موجودی کالا..... ۶۳

۴. حسابداری مطالبات..... ۶۶

۵. حسابداری اسناد دریافتنی..... ۷۰

۶. حسابداری دارایی‌های ثابت..... ۷۰

۶-۱. ثبت خرید یک دارایی و استهلاک آن..... ۷۱

۶-۲. کنارگذاری یک دارایی..... ۷۳

۶-۳. فروش یک دارایی..... ۷۴

۷. حسابداری بدهی‌های بلندمدت..... ۷۵

۷۷	۸. حسابداری شرکت‌های سهامی
۷۸	۸-۱. ساختار یک شرکت سهامی
۷۹	۸-۲. ثبت‌های حسابداری
۸۲	۸-۳. ارزش‌های مختلف سهام
۸۴	۹. حسابداری تسعیر ارز
۸۷	فصل چهارم : آشنایی با صورت‌های مالی اساسی
۸۷	مقدمه
۸۸	۱. ترازنامه
۸۹	۱-۱. دارایی‌های جاری
۹۵	۱-۲. دارایی‌های ثابت
۱۰۰	۱-۳. بدهی‌های جاری
۱۰۳	۱-۴. بدهی‌های بلندمدت
۱۰۵	۱-۴. حقوق صاحبان سهام (حقوق مالکانه یا سرمایه)
۱۰۷	۱-۵. مدیریت ترازنامه
۱۰۷	۲. صورت سود و زیان (جریان توسعه)
۱۱۶	۳. صورت سود و زیان جامع
۱۱۷	۴. صورت سود انباشته
۱۱۸	۵. صورت جریان وجه نقد
۱۱۹	۵-۱. ضرورت تهیه صورت جریان وجه نقد
۱۲۳	۵-۲. تهیه صورت جریان وجه نقد
۱۲۸	۶. یادداشتهای توضیحی
۱۲۸	۷. نقاط قوت و ضعف صورتهای مالی

پیشگفتار

از منظر فردی، امروزه برای ورود و پیشرفت در بازار کار تخصصی و حرفه‌ای خود، نیاز به دانش و فن درک صورت‌ها و اسناد عملکرد مالی هستیم. کسانی که اشتیاق و آرزوی مدیر شدن را در سر می‌پرورانند، شاید نتوانند بدون اثبات دانش مالی خود وارد عرصه‌های عالی مدیریت شوند و پله‌های ترقی را طی کنند. از طرفی اعضای هیات مدیره شرکت‌ها نسبت به گذشته، نیاز به کاوش بیشتر در گزارشاتی دارند که سال‌ها به طور معمول دریافت می‌کردند و خواستار درک واقعی واژگان مالی و روش‌های حسابداری می‌باشند؛ همچنین مدیران اجرایی در دنیای امروز نیازمندند که از فعالیت‌های کارمندان و پیامدهای مالی شرکت آگاهی پیدا کنند؛ زیرا قانع کننده نخواهد بود که بگویند از این موارد اطلاعی نداشتند. از منظر سازمانی نیز در دنیای رقابتی و پیچیده فعلی، برخورداری از دانش مالی و حسابداری و همچنین مسلح بودن به فنون تصمیم‌گیری، امری لازم و ضروری به نظر می‌رسد؛ چراکه موفقیت هر سازمان، در گرو شناخت صحیح مشکلات و پاسخ مناسب به آنهاست. در این دوره علم مالی و حسابداری، به گونه‌ای بر شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد که مدیران حتی فکرش را هم نمی‌کردند. امروزه فارغ‌التحصیلان رشته‌های معدن، زمین‌شناسی، شیمی، فیزیک، داروسازی، پزشکی و پیراپزشکی، عمران، مکانیک، ریاضیات، بیمه، اقتصاد، مدیریت و... در گذر زمان به مناصب مدیریتی (مدیرعامل یا عضو هیات مدیره) در شرکت‌هایی مرتبط با رشته تحصیلی‌شان دست می‌یابند (مثلاً اشتغال فارغ‌التحصیل رشته مکانیک در یک شرکت خودروسازی در سمت مدیرعامل یا عضو هیات مدیره یا فارغ‌التحصیل رشته شیمی در یک شرکت پتروشیمی)؛ یا اینکه این افراد اقدام به تأسیس شرکت‌های تخصصی یا دانش بنیان در حوزه رشته خود می‌کنند که کالا یا خدمات خاصی را به جامعه ارائه می‌دهد. مدیران و موسسان این شرکت‌ها ممکن است، اطلاعات زیادی از مفاهیم مالی نظیر، اسناد و صورت‌های مالی، تصمیم‌گیری مالی، کلیاتی از نحوه ثبت‌های حسابداری، حاکمیت شرکتی و... نداشته باشند و از طرفی با توجه به پست سازمانی‌ای که دارند، مسئول گزارشات مالی ارائه شده نیز می‌باشند و پایان هر صفحه را

به منزله تأیید امضاء می‌کنند. به همین جهت لازم است که از مسائل مالی سازمان اطلاع پیدا کنند. از سوی دیگر رسوایی‌های مربوط به حوزه حسابداری در سال ۲۰۰۲ میلادی در ایالات متحده، بحران‌های مالی و اقتصادی اخیر دنیا و همچنین معضلات اقتصادی و فسادهای مالی‌ای که گریبانگیر کشور عزیزمان ایران شده است نشان می‌دهد، که عدم صلاحیت، بی‌کفایتی و مسامحه در امور مالی یا فقدان صداقت و عدم رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط مدیران، می‌تواند تلاش هزاران کارمند سخت‌کوش و وفادار را از بین ببرد، سرمایه اجتماعی یک ملت را به ورطه نابودی کشاند و نهایتاً منجر به از هم گسیختگی جامعه گردد؛ لذا به نظر می‌رسد که اهمیت گزارش‌های مالی (نظیر اسناد و صورت‌های مالی)، بیش از پیش انکار ناپذیر است.

با این تفاسیر درس حسابداری در بسیاری از رشته‌های علوم انسانی مرتبط با رشته‌های مدیریت و اقتصاد، به عنوان یکی از دروس اصلی در نظر گرفته شده است و بر همین اساس، در اکثر دانشگاه‌ها به فراخور سلاقی و رویکردهای مورد نیاز جامعه تدریس می‌شود. دانشجویانی که متحمل تحصیل در رشته‌های MBA، ریاضیات مالی، آمار مالی، حقوق تجارت، بیمه، بانکداری، اقتصاد (و علی‌الخصوص اقتصاد پولی)، مدیریت و سایر رشته‌های مشابه هستند، نیازمند درک مبانی علم مالی و حسابداری می‌باشند. اغلب دیده می‌شود که دانشجویان و اساتید این رشته‌ها با مباحث تخصصی و فنی رشته خود کاملاً آشنا هستند اما از مبانی مالی و حسابداری این مفاهیم ناآگاهند. برای رشته MBA در مقطع ارشد که اغلب دانشجویان آن در مقاطع گذشته در رشته‌های غیر مالی تحصیل کرده‌اند، یادگیری حسابداری امری ضروری و اجتناب ناپذیر است و این درس در چارچوب رسمی آن‌ها، توسط وزارت علوم گنجانده شده است.

تدریس مفاهیم درس حسابداری برای مدیران در دانشگاه تهران و دانشگاه صنعتی شاهرود در مقطع ارشد برای چند سال متوالی و همچنین آموزش این درس به مدیران ارشد سازمان‌ها و شرکت‌ها در دوره‌های آموزشی و ضمن خدمت توسط مولفان، و تأمل در انتظارات دانش‌پژوهان موجب گردید که مفاهیم مورد نظر و متناسب با این درس را به صورت مطالبی مدون و مختصر در اختیار دانشجویان و دانش‌پژوهان قرار

دهیم. با این وجود تاکید و اصرار دانشجویان و برخی از همکاران مبنی بر ضرورت تدوین کتابی متناسب با سطح انتظارات ایشان در گرایش‌های مرتبط، و همچنین نیاز کشور به این مهم، موجب شد که در نهایت تسلیم این خواسته شده و کتاب حاضر را تقدیم ایشان نماییم. در این کتاب سعی فراوان شده است که کلیه مباحث مورد اشتراک اساتید و همچنین ضروری برای افراد علاقمند بر مباحث پیرامونی مالی که به نظر مولفان لازمند، در چارچوب وزارت علوم، مورد توجه قرار گیرد.

مطالب ارائه شده در این کتاب، در هفت فصل تنظیم شده است؛ در فصل اول به بررسی تاریخچه حسابداری و مبانی تئوریک آن پرداخته‌ایم تا مقدمه‌ای برای ورود به مباحث آتی باشد. در فصل دوم نگاهی گذرا به جریان اطلاعات در سیستم حسابداری نظیر، ثبت در دفتر روزنامه، انتقال ثبت‌ها به دفتر کل و مقدمات تهیه صورت‌های مالی داشته‌ایم. فصل سوم دربرگیرنده کلیتی از مباحث و ثبت‌های حسابداری مالی است که بیان آن‌ها برای درک برخی از مفاهیم صورت‌های مالی از نظر نگارندگان و همچنین توجه به نیاز و جوّ کلاسی‌ها و سوالات متداول دانش‌پژوهان، دارای اهمیت بوده است. پس از اینکه با مفاهیم بنیادی حسابداری مالی آشنا شدیم، در فصل چهارم به طور کامل به بررسی صورت‌های مالی اساسی (ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت سود و زیان جامع، صورت سود انباشته، صورت جریان وجوه نقد و یادداشت‌های همراه) و جزئیات آن می‌پردازیم. در فصل پنجم گریزی بر مبانی حسابداری صنعتی زده و درصدد آشنایی دانشجویان با مبانی و اهمیت آن و همچنین کلید واژه‌های مرتبط هستیم. این فصل بلافاصله پس از اتمام مطالب حسابداری مالی قرار گرفته است، تا قبل از ورود به دنیای تحلیلگری مالی، پیوستگی مباحث حسابداری حفظ گردد. در فصل ششم، از نحوه ثبت اعداد و ارقام حسابداری خارج شده و درصدد تحلیل داده‌های مالی خروجی از فرآیندهای حسابداری، در قالب گزارشات هستیم. با تجزیه و تحلیل نسبت‌های مالی به دنبال این هستیم که بدانیم چه اطلاعات مخفی‌ای در این صورت‌ها پنهان شده است، و شرکت با ارائه این صورت‌ها چگونه با ما صحبت می‌کند و مطلوب یا نامطلوب بودن وضعیت یک شرکت، چگونه از صورت‌های مالی آن نمایان می‌شود؟! در فصل آخر نیز به

مبانی حسابداری استراتژیک می‌پردازیم. حسابداری استراتژیک، شاخه‌ای از علم حسابداری است که از خروجی‌های آن در جهت تجزیه و تحلیل عمیق‌تر شرکت نظیر، رد یا پذیرش یک پروژه، ارزش زمانی پول و ریاضیات حسابداری، تجزیه و تحلیل اهرم‌ها و... می‌پردازد. این فصل ماحصل کلیه مطالب ارائه شده در فصول قبل است و به نوعی نحوه استفاده راهبردی از آنها را بیان می‌کند.